

Ερευνητικό Πρόγραμμα «Αξιολόγηση Προγράμματος Ταχύρρυθμης Εκμάθησης της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας στα δημόσια σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης της Κύπρου»

1. Ταυτότητα της Έρευνας

Με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου της 29^{ης} Ιουλίου 2008, είχε τεθεί σε εφαρμογή (από το Σεπτέμβριο του 2008) το “Πρόγραμμα Ταχύρρυθμης Εκμάθησης της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας στα δημόσια σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης της Κύπρου”. Την ευθύνη για τη λειτουργία του Προγράμματος ανέλαβε η Διεύθυνση Μέσης Εκπαίδευσης ενώ το ΚΕΕΑ, με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, αξιολόγησε τη δομή, τη λειτουργία/εφαρμογή και τα μαθησιακά αποτελέσματα του Προγράμματος. Τη σχολική χρονιά 2010-11 ήταν ο τρίτος κύκλος αξιολόγησης του Προγράμματος ο οποίος περιλάμβανε τους εξής στόχους:

- να περιγραφεί το θεωρητικό υπόβαθρο του Προγράμματος (όπως ορίζεται μέσα από τους επίσημα έγγραφα του Υ.Π.Π.) καθώς και των αλλαγών που έχουν επέλθει στο Πρόγραμμα μετά τις αρχικές εμπειρίες που αποκομίσθηκαν από την προηγούμενη εφαρμογή του,
- να διερευνηθεί η αποτελεσματικότητα του Προγράμματος όσον αφορά την οργάνωση και λειτουργία του,
- να διερευνηθεί η αποτελεσματικότητα του Προγράμματος όσον αφορά το εκπαιδευτικό αποτέλεσμα που επιτυγχάνει και
- να γίνουν εισηγητικές προτάσεις για βελτίωση της λειτουργίας και αποτελεσματικότητας του Προγράμματος με βάση τα αποτελέσματα της αξιολόγησης.

2. Αναλυτική περιγραφή της Έρευνας

2.1. Σημασία της έρευνας

Το “Πρόγραμμα Ταχύρρυθμης Εκμάθησης της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας στα δημόσια σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης της Κύπρου” είναι μία αναγκαιότητα για το εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου λόγω των πολλών κοινωνικών αλλαγών που έχουν συμβεί τόσο στην Κύπρο όσο και στην

Ευρώπη με τις μαζικές μετακινήσεις μεταναστών μετατρέποντας την κοινωνία σε πολυπολιτισμική και πολυγλωσσική. Ουσιαστικά, σκοπός του Προγράμματος είναι η διευκόλυνση της συμμετοχής των αλλόγλωσσων μαθητών και η προσαρμογή/ενσωμάτωσή τους στη σχολική ζωή και κατά συνέπεια στην κυπριακή κοινωνία. Ταυτόχρονα, αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση του οφέλους που μπορούν να έχουν οι αλλόγλωσσοι μαθητές από το κυπριακό σχολείο, αφού η μεγιστοποίηση των γλωσσικών τους ικανοτήτων θα έχει θετικό όφελος τόσο σε γνωστικό όσο και σε κοινωνικό, συναισθηματικών επίπεδο. Σημαντικό σημείο αποτελεί η αρχή ότι κανένας μαθητής δεν είναι πλέον «ακροατής» αλλά το Πρόγραμμα, η σχολική μονάδα και κατά συνέπεια το εκπαιδευτικό σύστημα αναλαμβάνουν το δικό τους μερίδιο ευθύνης (που είναι και το μεγαλύτερο) για μεγιστοποίηση της προστιθέμενης αξίας του μαθητή.

2.2. Θεωρητικό πλαίσιο

Η διαπίστωση ότι στις μέρες μας οι σύγχρονες κοινωνίες είναι πολυπολιτισμικές καθοδηγεί και τη συζήτηση για την αναγκαιότητα της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και της θεσμικής διαχείρισης της ετερότητας. Αυτή η συζήτηση για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση προκύπτει, καθώς αναγνωρίζεται ευρέως πλέον ο πολυπολιτισμικός χαρακτήρας των κοινωνιών με αφορμή γενικευμένα φαινόμενα μετανάστευσης και μετακινήσεων πληθυσμών ή και διεύρυνσης συνόρων (Υ.Π.Π. 2009). Εξάλλου, η κοινωνία και το σχολείο είναι πολυπολιτισμικά, αφού στο σχολείο υπάρχουν παιδιά με διαφορετικές καταβολές, παιδιά που έχουν διαφορετική κοινωνικοοικονομική προέλευση, εκφράζονται με διαφορετική γλώσσα (εθνική ή ακόμα και τοπική), έχουν διαφορετικές επικοινωνιακές, συναισθηματικές και μαθησιακές ανάγκες, ατομικούς ρυθμούς μάθησης, διαφορετικές δεξιότητες ή οικογενειακές, κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορές. Στην περίπτωση της εκπαίδευσης, φαίνεται ότι η διαπλοκή πολλαπλών μορφών ετερότητας σε σχέση με τις απαιτήσεις του σχολείου, και γενικά της κοινωνίας, οδηγούν τους εκπαιδευτικούς σε διλήμματα και ερωτηματικά για το πώς μπορούν να είναι αποτελεσματικοί, όταν τα περισσότερα παιδιά στην τάξη διαφέρουν τόσο μεταξύ τους και είναι δύσκολο να βρεθεί μία ισορροπία ανάμεσα στις απαιτήσεις του εκπαιδευτικού συστήματος, του περιεχομένου των αναλυτικών προγραμμάτων, των αναγκών των παιδιών, της οικογένειας κτλ. (Υ.Π.Π., 2009). Σημείο εκκίνησης για τη διαχείριση της ετερότητας είναι η

εστίαση του ενδιαφέροντος στις απολαβές των παιδιών από το σχολείο. Η ετερότητα μάς ενδιαφέρει στο βαθμό που μπορεί να αποτελέσει μορφωτικό κεφάλαιο και να αξιοποιηθεί ως μορφή λειτουργικών εφοδίων και προσόντων για τη ζωή. Για το σκοπό αυτό καλούμαστε να αξιοποιήσουμε το αναλυτικό πρόγραμμα, το παραπρόγραμμα, τις δυνατότητες των εκπαιδευτικών, τους συγκεκριμένους μαθητές, καθώς επίσης το σχολικό και κοινωνικό συγκείμενο με τρόπο δημιουργικό για το άτομο και το κοινωνικό συμφέρον (Υ.Π.Π., 2009). Μέσα σε αυτά τα πλαίσια η εφαρμογή του “Προγράμματος Ταχύρρυθμης Εκμάθησης της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας στα δημόσια σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης της Κύπρου” είναι μία αναγκαιότητα τόσο για τους αλλόγλωσσους μαθητές όσο και για τη σχολική μονάδα, γενικότερα.

2.3. Διεξαγωγή – Συμμετοχή

Για την επίτευξη των στόχων της έρευνας, είχαν επιλεγεί μικτές μέθοδοι συλλογής δεδομένων. Συγκεκριμένα, είχαν συλλεχθεί δύο ειδών δεδομένα: ποιοτικά δεδομένα με τις απόψεις των εμπλεκομένων γύρω από το Πρόγραμμα και ποσοτικά δεδομένα για την επίδοση των μαθητών σε δοκίμιο ελληνομάθειας. Για τη διερεύνηση των απόψεών τους γύρω από τις πρακτικές πτυχές της εφαρμογής του Προγράμματος, χορηγήθηκαν ερωτηματολόγια στους φιλολόγους που διδάσκουν στα πλαίσια του Προγράμματος, και σε αντιπροσωπευτικό δείγμα αλλόγλωσσων μαθητών που ήταν ενταγμένοι στις ομάδες του Προγράμματος κατά τη σχολική χρονιά 2010-2011. Επιπρόσθετα, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με ορισμένους φιλολόγους (ομάδα εστίασεως πέντε φιλολόγων) που δίδασκαν στα πλαίσια του Προγράμματος για τριγωνοποίηση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου που δόθηκε στους φιλολόγους και εις βάθος διερεύνησης των απόψεών τους. Συγχρόνως, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις και με αριθμό Β.Δ.-συντονιστών του Προγράμματος στις σχολικές μονάδες όπου υπηρετούσαν (ομάδα εστίασεως πέντε Β.Δ.). Τέλος, για την αποτίμηση του επιπέδου ελληνομάθειας των μαθητών που είναι ενταγμένοι στις ομάδες του Προγράμματος χορηγήθηκαν δοκίμια ελληνομάθειας πριν την εφαρμογή του προγράμματος (pre-test) κατά το μήνα Σεπτέμβριο του 2010 και προς το τέλος του προγράμματος (post-test) κατά τα τέλη Μαρτίου 2011. Στην τελική αξιολόγηση έλαβαν μέρος μόνο οι μαθητές που έλαβαν μέρος στην αρχική αξιολόγηση αλλά και παρέμειναν καθ’ όλη τη διάρκεια της σχολικής

χρονιάς στο Πρόγραμμα. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 446 αλλόγλωσσοι μαθητές που είναι ενταγμένοι στο Πρόγραμμα, σε 33 σχολικές μονάδες της Μέσης Γενικής (Γυμνάσια και Λύκεια) και Μέσης Τεχνικής Εκπαίδευσης παγκύπρια.

2.4. Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης

Το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης της έρευνας περιλάμβανε τα εξής στάδια:

- Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2010: Μελέτη επίσημων εγγράφων Υ.Π.Π. για το Πρόγραμμα.
- Δεκέμβριος 2010: Έντυπο συλλογής πληροφοριών για τους μαθητές που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα καθώς και της επίδοσής τους στο δοκίμιο ελληνομάθειας (pre test).
- Μάρτιος 2011: επίδοση στο δοκίμιο ελληνομάθειας (post test), συμμετείχαν όσοι μαθητές έλαβαν μέρος στην αρχική αξιολόγηση και παρέμειναν στο Πρόγραμμα καθ' όλη τη διάρκειά του.
- Φεβρουάριος 2011: Ερωτηματολόγιο προς τους φιλόλογους που δίδασκαν στο Πρόγραμμα.
- Φεβρουάριος-Μάρτιος 2011: Συνεντεύξεις με πέντε Φιλόλογους που δίδασκαν στο Πρόγραμμα.
- Φεβρουάριος-Μάρτιος 2011: Συνεντεύξεις με πέντε Β.Δ.-συντονιστές του Προγράμματος.
- Φεβρουάριος-Μάρτιος 2011: Ερωτηματολόγιο προς τους μαθητές που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα.
- Απρίλιος 2011: Ανάλυση δεδομένων έρευνας (ερωτηματολογίων, συνεντεύξεων, αποτελέσματα δοκιμίου ελληνομάθειας).
- Μάιος-Ιούνιος 2011: Συγγραφή έκθεσης για το Πρόγραμμα και ενημέρωση Διεύθυνσης Μέσης Εκπαίδευσης.

3. Επικοινωνία

Υπεύθυνος ερευνητής, Χρίστος Γιασεμής (στην έρευνα συμμετείχε και η Σταυρούλα Βαλιαντή, λειτουργός του ΚΕΕΑ κατά τη σχολική χρονιά 2010-11).